

Beschouwing 11.

Motto:

Niemand wird das Ewige in den Dingen entdecken, der sich nicht zuerst mit dem Vergänglichen gründlich bekannt gemacht hat.

(Niemand zal het eeuwige in de dingen ontdekken, die zich niet vooreerst van het vergankelijke grondig kennis heeft verworven.

(R. Steiner G A. 12. Die Stufen der höheren Erkenntnis)

Het Waterwonder

Mensch, in dem Ursprung ist das Wasser rein und klar

Trinkst du nicht aus dem Quell, so stehst du in Gefahr.

Water kunnen wij niet genoeg waarderen! In ons planetenstelsel vinden we water alleen op onze aarde. Drie vijfde van het aardoppervlak is water. De aarde is dus, wat zijn oppervlak betreft, meer een waterbol dan een aardbol. En aan de Stille oceaan kant is dat wel heel duidelijk.

Op de rode **Mars** zien we, met behulp van telescopen, witte kappen aan de polen. Of dat ijs is, dus bevroren water, weet men niet met zekerheid. In elk geval is er geen vloeïend water. Aan de afgeslepen vormen van de gebergten denkt men, dat er wel vloeistof geweest moet zijn. Voor het overige vermoedt men stofstormen op Mars.

Venus is geheel gehuld in wolken. Men vermoedt van koolzuur. De oppervlakte, met infrarood onderzocht, vertoont alleen gesteenten en kale grond.

Mercurius is even dor als onze Maan. Beiden hebben geen atmosfeer. De ver verwijderde buitenplaneten:

Jupiter: Saturnus, Uranus, Neptunus en Pluto zijn te koud, te ver van de Zon verwijderd om vloeistof te kunnen bevatten.

Jupiter is zeer groot. Alles wervelt daar met grote snelheid. Men heeft al meer dan tien manen ontdekt. Men vergelijkt Jupiter met een heel planetensysteem. Een planeet dus van zeer hoge orde. De naam Jupiter d.i. God-Vader is dus wél heel zinvol. Maar er is geen water. En niet dat er water is op onze aarde is zo bijzonder, maar vooral de overvloed.

Driekwart van het aardoppervlak is water. Kortom: onze Aarde is dé Water-planeet. Ons lichaam bestaat ook voor driekwart uit water. Bovenaan, in de schedelholte, drijven de hersenen in volkomen helder water; in een aquarium, zoals een foetus, de nog niet geborene, gat ook doet. Daaraan, aan deze hersenen, in onze bovenpool, ervaren we dan ook het helderste bewustzijn, het denken, ons gevoelsleven heeft die helderheid nog lang niet bereikt. En nog veel troebeler, nevelachtiger is het gesteld met alles wat het óns wils- en begeerteleven te maken heeft. Zeg niet: de mens is, t.o.v. het dier gespecialiseerd, wat de hersenen betreft. De hersenen zijn een Pan-theon, d.i. alle (pan) goden bevattend. De hersenen zijn een totaliteit, een beeld van een universum. De hersenen zijn als het ware een bijna volgroeide foetus. Bijna volgroeit, want ze moeten de eerste zes jaren nog een weinig verder uitgroeien. Alles wat met de spraak te maken heeft, het bekende centrum van Broca, b.v. vormt zich pas na de geboorte. Het grote verschil is natuurlijk, dat het pasgeboren kind vol leven is en een geweldige groeikracht bezit, terwijl de hersenen deze groeikracht later juist missen. Na zes jaar staat de groei voor altijd stil en begint al het verval. Hersencellen delen zich dan niet meer.

We richten ons nu weer op het water van de aarde.

Allereerst moeten wij bedenken, dat we daarom van een vloeibaar element kunnen spreken, dank zij de zon. En niet zomaar. De zon, maar door de juiste afstand van die zon tot onze aarde. Aan de zon hebben wij immers de warmte te danken waardoor het water bij ons als een vloeibaar iets verschijnt. Onder het vriespunt hebben wij te maken met een vaste stof : ijs. Boven het kookpunt met: damp. d.i. een ijle, gas-vormige stof-toestand. Ondanks deze scherpe grenzen zijn deze toch ook weer niet absoluut te noemen. De lucht heeft immers altijd een vochtigheidsgraad en in het water zijn altijd verschillende gassen opgelost, zodat er planten en dieren in kunnen leven. Buitengewoon merkwaardig is ook het feit, dat van de ongeveer honderd elementen, die de scheikunde ons toont, er maar één vloeibaar is. En, nota bene, nog wel een metaal: Het metaal kwik. (Een

hoofdstuk apart) Maar het zuivere kwik komt slechts in uiterst kleine hoeveelheden voor. Olie is ook vloeibaar, maar dat is van dierlijke en plantaardige oorsprong; van lang vervlogen tijden. Olie moet met veel moeite uit de diepte tevoorschijn gehaald worden. Er zijn geen natuurlijke olie-beken, -rivieren, -meren of -zeeën. Water is geen element. Water is een verbinding van twee elementen. Water kunnen we in het laboratorium maken door twee gassen met elkaar chemisch te verbinden. (De gassen zijn, samengeperst, opgeslagen in metalen cilinders) Het ijlste, lichtste element Water-stof, met het iets zwaardere gas: Zuurstof. Die Zuurstof wordt in de natuur steeds geleverd door de plantenwereld, met behulp van het zonlicht. Niet alleen wat op het vaste land groeit: het gras, de struiken en de wouden, leveren deze levens-stof. Wat in de zeeën, meren, rivieren, beken, en sloten aan groen te vinden is -denk aan algen en wieren- levert nog meer! Van de zuurstof, die in het water opgelost is, leven de vissen en de vele andere waterdieren. De dieren op de aarde, op de vaste grond en de mens halen deze zuurstof uit de atmosfeer. Vijf minuten geen zuurstof betekent het einde van het leven. Het is altijd opnieuw een zeer wonderlijk gezicht: Het ontstaan van water uit de verbranding. (Men moet het samenstromen van de twee gassen uit de cilinders aansteken): Men ziet dus uit een zeer hete vlam het water ontstaan! Ik hoop van harte, dat u eens in de gelegenheid komt deze proef met eigen ogen te aanschouwen: Uit twee ijle gassen het zoveel zwaardere water! Want water is behoorlijk zwaar. We hebben heel wat mee te sjuuwen als we een tocht moeten maken in een streek, waar geen water te vinden is. (Met de letter H van Hydro-genium (=water-vormend), duiden we het waterstof-gas aan. Met de letter O van Oxy-genium (=scherpe smaak [makend]), de zuurstof. Water als de verbinding schrijven we als H₂O)

Een andere bijzonderheid van onze aarde is haar dichtheid, haar soortelijke massa. Zij is de dichtste van de planeten. (Een pasgeboren menskind weegt ongeveer 3 Kilo. Dat is t.o.v. de moeder die zo ongeveer 60 tot 70 Kilo weegt een 20 tot 23ste deel Dat is uitzonderlijk zwaar. Alle dieren brengen jongen voort, die t.o.v. het volwassen gewicht, veel lichter zijn. Men moet dit merkwaardige fenomeen in samenhang zien met het andere uitzonderlijke: fenomeen: Geen dier doet er zo lang over, om zich vlot over de aarde te kunnen voortbewegen. Zo zijn planeet en mens in hun dichtheid nauw verwant.) De aarde, zo als elke planeet, draait om een, denkbare, as. Maar, en dat is weer bijzonder voor de aarde, een as, die scheef staat op het, te denken, vlak (de ecliptica), waarin alle planeten bewegen. Een scheefstand van bijna 24 (23,26 om precies te zijn) graden. Het zijn deze voorwaarden, die de karakteristieke afwisseling van de seizoenen mogelijk maken. Misschien mogen we het zo zeggen. Door die scheefstand wordt aan het water de gelegenheid geboden zich veelzijdig te uiten. En de aarde is de planeet van de veelzijdigheid Onthouden we dit: De aarde is de meest verdichte planeet en toch voorzien van zoveel helder water. Alles wat zich aan rijkdom op de aarde bevindt, zijn wij, ter wille van de overzichtelijkheid, gewend in te delen. We spreken over de vier natuur-rijken:

1. Het minerale, anorganische	Natuur (ook wel het dodenrijk genoemd)
2. Het plantenrijk	Natuur
3. Het dierenrijk	Natuur
4. Het mensenrijk	Cultuur

Het zijn de rijken, die we met onze zintuigen kunnen waarnemen. Het minerale rijk omvat niet alleen de vaste stoffen, maar ook de vloeistoffen, de gassen, en alles wat met warmte en licht te maken heeft. Hier is nog geen sprake van leven. Het plantenrijk is pas het typische levende rijk. Hier vinden wij groei, bloei, verwelken en voortplanting. In de geesteswetenschap drukken we dat zo uit: De planten hebben behalve een fysiek lichaam, ook nog een levenslichaam, een etherlichaam. Rudolf Steiner noemde het vaak ook: het vormkrachtenlichaam. (Bildekräfteleib) Al het levende drukt zich, als organismen, als georganiseerd, immers in vormen uit. Lagere planten (wieren, algen, kunnen nog zweven in het water. Kroos drijft op het water en het wortelt in het water. Hogere planten wortelen in de aarde, de voedsel bodem. Kenmerkend voor het plantaardige is ook de langzaamheid, de traagheid van de groeiprocessen. Wij zien planten niet groeien, niet bewegen. Het Kruidje-roer-me-niet doet ons, als we het ruw aantikken, altijd de kreet slaken: Hé, hoe kan dat nou?. Maar we weten, dat dit plotseling samenvouwen van de blaadjes en twijgjes, dit schrikken, niet op een innerlijkheid berust. Met filmtrucage kunnen we de groei van de planten versneld weergeven. De planten vertonen zich nu verdierlijkt. Waar zou nog rust te vinden zijn als de natuur dit tempo gekozen had? Voor het dier is dit beweeglijke juist zo kenmerkend; de onrust. Het door driften gedreven worden, om zich van voedsel te voorzien. En wat een wildheid, wat een strijd om het bestaan. Dieren wortelen niet. Ook een, zich niet verplaatsende, zeepok heeft geen wortels We kennen het dier een innerlijkheid toe, een binnenwereld, een bewustzijn. De dieren tonen die innerlijkheid in hun mimiek, hun gebaren en bovenal in het geluid geven. De dieren hebben behalve een fysiek- en etherlichaam, nog een energie-lichaam, een dynamisch-lichaam, zonne-lichaam, een ster-lichaam, een astraal-lichaam- (astrum = ster. Een ster is een zon en een zon is een ster; geeft licht en warmte en kracht,

energie) De grote tegenstelling tussen plant en dier, tussen rust en beweeglijkheid, wordt met de kleuren groen, van blad en stengel, en rood, van bloed en spier, duidelijk weergegeven. De mens heeft daarbij nog het individuele bewustzijn, het zelf-bewustzijn, het ik- bewustzijn. De mens kan met zichzelf praten. Zich in zichzelf terugtrekken. En met zijn herinneringsvermogen, zijn geheugen, kan hij terugblikken; zijn lering trekken; zich verbeteren; aan een toekomst werken. De mens is een lerend wezen. De mens vormt zich een geweten. De mens legt zichzelf taken op. De mens zonder verantwoordelijkheidsbesef is geen mens. (Sef in: be-sef = sofia = de wijsheid) De mens brengt niet alleen gemoedsgeluiden voort. De mens kan denken en van gedachten wisselen met zijn tijdgenoten. De mens hanteert ook een gedachtaantal, een cultuurtaal. De dierengeluiden zijn uitsluitend emotioneel, uitroepsignalen. De mens is een cultuur wezen, in tegenstelling tot de vorige drie "natuur"rijken.

Deze cultuur is een drievoudige: wetenschap, kunst (esthetica) en religie (ethica).

Al het streven van de mens berust op het willen vinden van de drieheid: Wat is waar (of fout). Wat is mooi (of lelijk). Wat is goed (of slecht, kwaad).

Het morele plan. **Het fysieke lichaam** heeft vaste stof nodig. Maar droog voedsel maken we door middel van ons weefselwater: speeksel, direct vochtig. **Het etherlichaam** werkt in de vloeistof, het water. Het water in de natuur is nog niet levend en behoort nog tot het minerale rijk. Het vocht van ons levende lichaam is wel levend, omdat het doortrokken, ja, bewerkt wordt, door het levenslichaam, het etherlichaam. **Het astraal-lichaam** bedient zich van de lucht. Wij zijn ademende wezens. Dat wij een innerlijkheid hebben zien we mooi in het feit uitgedrukt, dat de longen een instulping in ons lichaam zijn van de ons allen omringende lucht. Wanneer wij aan een kust staan, zien wij de horizon als een duidelijke grenslijn tussen water en lucht. In ons lichaam vinden we dit terug in de borstkas, die behalve met het hart, gevuld is met lucht. Een grenslijn is hier niet aanwezig. De grens naar het water wordt gevormd door een enorme hoeveelheid long- blaasjes. Een reusachtig aanrakingsvlak wordt daardoor gevormd, waar dan, door de ademhaling, de uitwisseling plaats vindt tussen zuurstof en koolzuurgas. Deze gassen, in opgeloste toestand worden door het warme, rode, actieve bloed overal heen vervoerd. De lucht in de wereld leeft niet, en behoort nog tot het minerale rijk. In ons lichaam werkt hierin het astraallichaam. We drukken onze emoties direct in onze manier van ademen uit. **Het Ik** woont in de warmte, die door de stofwisseling en de bloedsomloop in stand worden gehouden. Dit warmte-gebied is zeer smal: Bij 40 graden, dat is dus bij hoge koorts gaan wij ijlen. Bij nog hogere temperatuur stolt het eiwit van de lichaamsweefsels en de dood treedt in. Bij lage lichaamstemperatuur is elke activiteit onmogelijk. En wat bevriest sterft af. En bij totale bevriezing natuurlijk het hele lichaam.

Overzicht:

1. Het Fysiek lichaam bedient zich van de vaste stof
2. Ether-lichaam van de vloeistof
3. Astraal-lichaam van de lucht
4. Het Ik van de warmte

Daarnaast spreken we, de traditiegetrouw (Scholastiek, met als hoofdvertegenwoordiger Thomas van Aquino. 1225-1274) ook over de Boven zintuigelijke rijken: de negen hiërarchische (=heilige heersers) rijken. Deze leer gaat terug op Dionysios de Areopagiet. (6de eeuw) O.a. als volgt weergegeven; dat wil zeggen van hoog naar laag, wat de rangorde betreft en in drieën onderverdeeld; waarbij "Eerste' Hiërarchie het hoogste is. Denk aan de "eerste" prijs.

	Griekse namen	Latijnse namen	Nederlandse naam	Rudolf Steiner (G.= Geister)
1e	Serafim Cherubim Thronoi	Serafim Cherubim Throni	Serafijnen Cherubijnen Tronen	G. der All-liebe G. der Harmonieën Strahlende Leben Strahlende Flammen
2e	Kuriotetes Dunamis Exusiai	Dominationes Virtutes Potestates	Heerschappijen Machten Krachten	G. der Weisheit G. der Beweging G. der Form

3e	Archai	Principates	Hoogheden	Urkräfte, Urbeginne G. der Persönlichkeit
	Archangeloi Angeloi	Archangeli Angeli	Aartsengelen Engelen	G. der Dämmerung G. des Zwielichtes

De namen Serafim (= brandend) en Cherubim (=vlammenbode) zijn Hebreeuws

Volgens de traditie ook (o.a. zie Dantes Goddelijke Commedie) bewonen deze bovenzinnelijke wezens het heelal als volgt:

1e	Seraphijnen Cherubijnen Tronen	de Nevel-vlekken de Dierenriem, de sterren De Saturnus-sfeer
2e	Kuriotetes Dynamis Exusiai	De Jupiter-sfeer De Mars-sfeer De zonne-sfeer
3e	Archai Archangeloi Angeloi	Mercurius-sfeer Venus-sfeer Maan-sfeer

Ter verduidelijking van het steeds gebruikte woord "Sfeer" het volgende. Wanneer wij zeggen: de Engelen wonen "op" de maan, dan mogen we dat niet te zintuigelijk, te fysiek nemen, te menselijk nemen. Wij mensen staan inderdaad met aardse voeten "op" de vaste aardegrond. Voor de bovenaardse wezens is "Sfeer" dus een prachtig woord. We kunnen ook zeggen: Omtrek. We hebben te maken met "omvattende" wezens. In onze taal vinden we het nog in ons woord: Ambacht = amb-acht uit het Grieks: amphi (Denk aan: amphitheater, dat betekent: van beide zijden toeschouwend. Of aan: Amphora: een vaas of kruik met aan beide zijden een oor, een handvat.) Alleen op de aarde is en leeft alles "op" de planeet. De hogere wezens leven 'om' een planeet. Dat wil niet zeggen, dat zij er daardoor minder mee verbonden zouden zijn. In tegendeel. Men kan het 'ver'gelijken met de zon, die 'op' de aarde schijnt en toch niet 'op' de aarde is, maar een onmisbare invloed op die aarde heeft. Om even op het 'acht' van ambacht terug te komen, het betekent: actie. Een ambachtsman is dus iemand, die werk zoekt in de omgeving.

Ook het wezen van de mens, na zijn aardse, dat is zijn lichamelijk, zintuigelijk, sterven, (wij nemen alleen maar de ene kant van het sterven waar. Wij zien zo ook niet de slapende mens, wij zien alleen zijn lichaam)) bevindt zich in de werelden van het 'om'. Rudolf Steiner noemde de gestorvenen heel treffend: Sphären- seelen.

Het is goed er op te wijzen, dat de door vele mensen aangenomen veronderstelling, dat de gestorvenen 'onder' de zoden rusten, in vroegere, in niet zo uiterst materialistische opvoedende tijden, ondenkbaar is. Ook wanneer we ons wat meer verdiepen, in wat wij als ons Ik aanspreken, kunnen we tot het besef komen: Dit Ik-wezen kan zich 'op' een bepaalde plek, een hier, óp de aarde beleven uitsluitend door een bepaald zintuig en wel de tastzin. De tastzin; dat is maar één van de twaalf zintuigen, die ons ter beschikking staan. Wij zijn als moderne mensen te zeer eenzijdig ingesteld: we zijn te tastelijk, te 'hapties'. Als we iets kunnen tasten, ja dan bestaat het pas echt. Dus ook het Ik staat niet grofweg óp' de aarde. Het Ik is een wezen en daarom op zich al een perifeer wezen. Lichaam (lic-haam) betekent: Ge-lijk-end omhulsel. Haam, hemd, hemel, ge-heim, heem, heim, Engels: Home, hebben dezelfde woord-oorsprong.

Lijk (het dode lichaam) vaak een wat akelig gevoel oproepend woord voor ons, betekent dus: gelijk, gelijkend (op het wezen, dat het bewoonde.) Het is dus een heel mooi woord. We zwakken het gewoonlijk af. We zeggen niet: koning-lijk (= gelijk een koning). Of: natuur-lijk = gelijk de natuur). We zeggen niet: duidelijk, maar verzwakt: duidelik. Heel jammer eigen'lijk'. Maar nogmaals: dit hulsel-gevoel, het gevoel, dat er iets om mijn ik is, ontstaat, voornamelijk, door de tastzin.

Achter, boven dit alles uit, en dit alles toch ook weer doordringend, verzorgend, leidend, besturend, spreken we van God, het alomvattende wezen. Weer met behulp van de onderverdeling: Vader, Zoon en Heilige Geest, (De Drie-Eenheid) proberen wij een eerste toenadering te verkrijgen.

Na deze lange uitweiding over hogere gebieden, keren we tot het leven van alledag terug. Zodra wij 's ochtends wakker worden en naar ons werk moeten, kijken wij naar buiten met de vraag "Wat voor weer hebben we? En speciaal letten we er op of het regent of niet. Want daartegen moeten we maatregelen nemen. Ik moet mij daartegen speciaal beschermend aankleden en eventueel een paraplu meenemen.

We hebben het dus over Regen. En regen toont ons een zeer karakteristiek beeld van het water. Het komt uit de somber grijze wolken en valt als druppels op alles hier beneden neer. Zo snel, dat we de druppels niet kunnen onderscheiden. We zien strepen, striemen. De druppels hebben geen vaste vorm. Ze kunnen groter of kleiner zijn. Ze zijn ook niet precies bolvormig. Ze kletteren, geluid makend op iets neer. Op het tentdoek is dat heel gezellig voor ons oor. En wanneer we buiten de tent allerlei potjes en pannetjes hebben staan, genieten wij van een verrukkelijk natuurlijk orkest. Elke druppel kan, als in een uitgesproken vrolijk spel, weer uiteen spatten in meerdere druppels. Vele druppels vloeien ook weer gemakkelijk samen. Er vormen zich plassen, waarop een schitterend schouwspel van elkaar, ongestoord, doordringende golven, op het oppervlakte, te zien is. Bij veel regen ontstaan stromen van klein tot vervaarlijk groot, die alles mee kunnen sleuren. Veelal wordt de regen vooraf gegaan door een onaangenaam aandoende, beklemmende, zwoele, broeierige, klamme, atmosfeer. Als een verlossende, weldadige, genezende, verfrissing, vooral na een periode van grote droogte, wordt dan de regen ervaren. De lucht is gereinigd. De verder-trekkende regen kan ons dan nog één van de grootste verrassingen bezorgen: in de verte, op een grauwe achterwand, verschijnt het wonder van de regenboog. Dus niet alleen ons levens-gevoel wordt, door de verfrissende werking, aangenaam verrast, ook het oog wordt in hoge mate beloond. De regenboog is niet zomaar wat rond, maar mathematisch precies een deel van een cirkel. En de kleuren? Ook hier geen willekeur: Ze zijn exact in een orde, in een volgorde gerangschikt. Het tegendeel van chaos, van ongeordendheid, onoverzichtelijkheid van de "wilde" natuur.

We hebben het woord: "reinigen" gebezigd. Heel nauw is reinigen inderdaad met het water verbonden. Hygiëne is zonder water niet denkbaar. En niet alleen in uiterlijke zin bedoelen we: ons wassen, ons regelmatig schoonhouden. In alle godsdiensten spelen rituele wassingen een grote rol. Alleen in een reine, nu ook innerlijk bedoelde toestand, kan een hoger wezen indalen. Denk hierbij aan alles wat met de Doop samenhangt en het cultisch besprenkelen, als teken van zegening. En niet alleen hygiënisch, ook therapeutisch speelt het water een grote aan de Hydrotherapie. Denk aan de vele geneeskrachtige bronnen.

Een geheel ander beeld toont ons het sneeuwen. Wel komt de sneeuw ook uit de hemel. Maar geen gekletter of iets van dien aard. Alles geschiedt in een serene stilte. Nu geen vloeistof, maar vaste kristallen. Geen twee kristallen zijn precies gelijk. Maar ze hebben allen wel hetzelfde patroon: de zeshoek. Hoewel we met een vaste stof te maken hebben, dalen de kleine tot grote vlokken toch langzaam, voor het oog goed volgbaar neer. De vlokken blijven stil liggen en vormen met elkaar een dun tot meters-hoog tapijt. Als de bui voorbij is en het grauw heeft plaats gemaakt voor het zonlicht, bevinden we ons in een verblindend wit landschap. We moeten onze ogen beschermen met een zonnebril. Bij sneeuw denken we natuurlijk aan de wintertijd of aan het hooggebergte, waar het altijd winter is. We spreken dan van de eeuwige sneeuw. In tegenstelling tot het zo speels- beweeglijke beeld van de regen, is hier alles bezadigd en voor alles: stil-plechtig. Bij helder weer, met blauwe hemel, kunnen we zeer fraaie blauwe schaduwen verwachten. Goed bestuderen bij allerlei zonne-standen.

Weer een geheel ander beeld vertoont ons de Hagel. Alles behalve plechtig. Van zeer fijn tot vuist-groot . (in zeldzame gevallen zelfs kinderkopje-groot) dendert de hagel genadeloos, met kracht, met geweld, als het kan, vernietigend omlaag. Vooral de kassen hebben het dan zwaar te verduren. De hagel ontstaat, ook hoog in de atmosfeer, door een steeds zich herhalend gaan van druppels naar iets lagere temperatuur, waardoor druppels bevroren, naar iets hogere temperaturen, waardoor weer een smelten plaats vindt. Naarmate het aantal keren, dat dit plaats vindt, bestaat de hagel-korrel uit meerdere schillen. Het is alsof de hagelkorrels een toenemende aanvalskracht uitoefenen. Bij grote exemplaren spreken we van stenen.

Bijzonder groot is nu wel de tegenstelling van dit beeld tot dat van de rijp, of rijm. Dat is bevroren dauw of nevel. Nu niet als een kleed alleen bedekkend, zoals bij de sneeuw het geval is, maar van alle kanten, ook het kleinste, zorgvuldig versierend, met uiterst fijne kristalnaaldjes.

Voor een landschap, met bomen en struiken in rijp, is één woord voldoende, het is mooi! Rijp heeft met de sneeuw de stilte gemeen. Maar rijp daalt niet uit de hoogte. Het ontstaat aan de aarde. Ook hier hebben we met de kleur wit te maken, maar het is door de fijnheid niet zo verblindend. Alles wat hier op aarde gewicht heeft verschijnt nu alsof er geen zwaarte meer bestaat.

Een sneeuwlandschap komt pas goed tot zijn recht, wanneer de zon schijnt en de blauwe hemel alles overkoepelt. De rijp heeft deze voorwaarden niet nodig. We hebben het woord nevel gebruikt. Die ontstaat uit van vocht over-verzadigde lucht.

Nevel is weer een ander beeld, waarin het water verschijnen kan. Staan we midden in de nevel, in een mistbank, dan zijn wij weliswaar omringd van licht, maar we kunnen niets onderscheiden. In het verkeer een levensgevaarlijke situatie. Zien we de nevel daarentegen op een afstand, vóór ons, opstijgen, b.v. uit een sloot, of uit een meertje, of langs een bergrand trekkend; veelal 's morgens vroeg of tegen de avond, dan ontstaat aan deze sluier-vorming een mysterieus-geheimzinnige stemming. De scherpe contouren, van overdag, verdwijnen. We worden wat meer op ons zelf teruggewezen, een soort verinnerlijking kan plaats vinden. We gaan mijmeren. Het is iets wat zo bij de herfst thuis hoort. Dromerig, romantisch. Behoeft te gaan mijmeren. De uitbundigheid van de natuur neemt af. Bij zeer lichte mist kan men in de stad, om de stadslichten, fraaie zachtkleurige aureolen waarnemen. Dit verschijnsel doet zich ook voor bij ijle wolken waai de zon doorschijnt. (iriserende wolken)

En dan komen we tot een waterbeeld, wat zo uitgesproken bij de winter hoort: het ijs. Het eerste wonderbaarlijke van het ijs is, dat het drijft. Dus lichter is dan het water, waar het uit ontstond. In plaats van te krimpen door de kou, zet het juist uit. En met wat voor geweld. Het breekt elke ompantsering, waarin het water opgesloten zit. Denk aan water of melk in een fles, buiten neer gezet, in een vriesnacht. Zouden de sloten en de meren van de bodem al beginnen ijs te vormen, dan zou het heel lang duren, voordat het alles weer ontdooid was. Geen vis zou nog leven Het hele klimaat en vooral de afwisseling van de klimaten zou totaal anders zijn. Ijs verzet zich als het ware tegen verdichting, tegen afkoeling. Een verdere bijzonderheid van ijs is, dat het door de wind, ook onder het vriespunt, direct verdampen kan, zonder eerst een vloeistof-fase te doorlopen. Men noemt dat sublimeren. Weer een voorbeeld van hoe graag ijs zich wil bevrijden van verdichting. Hoewel ijs dus ijskoud is, gedraagt het zich als warmte. Door de enorme uitzettings-kracht, die uitgeoefend wordt bij het bevriezen van het water in de spleetjes van de bergen, splijten die bergen. De brokken worden door het water later verder vervoerd, er ontstaan, door het tegen elkaar zich afschuren, steeds meer rondere vormen: rolstenen. Met behulp van ijs verzet de evolutie zich tegen stilstand, verstarung, Het berg-materiaal wordt grind, en wordt zand. Andere bergen leveren zo klei. En nu kunnen planten daar op groeien, die weer het milieu vormen voor de dieren. U ziet, door de bijzondere eigenschappen van bevroren water, wordt verharding, verstarung weer in beweging omgezet. Massa's worden verpulverd en bruikbaar gemaakt voor het leven.

Wanneer de water-laag zeer gering is, op de grond of op een ruit, dan kunnen, bij vriezen de prachtige ijs-bloemen ontstaan. We zien nu een weefsel van fijne kristalletjes, terwijl we op de sloot één compacte massa zien. Eén geweldig groot, volkomen helder doorzichtig kristal; er onder vaak de donkerte van de sloot. Als het ijs niet beschadigd is, zien we de zon, hemel, eventueel met wolken, gespiegeld.

Nog een beeld van de vloeistof water vinden we in de wolken-vorming. Duidelijke vormen, echte mooie vormen vinden we alleen overdag, bij zonschijn. De zon verwarmt de aarde. De aarde geeft de warmte weer af aan de lucht, die daardoor lichter wordt en omhoog stijgt. Die omhooggaande lucht, bevat ook altijd water in dampvorm. Op een bepaalde hoogte wordt de dampvorm door de afkoeling, als mist, als wolk, die uit zeer fijne druppeltjes bestaat, voor ons oog zichtbaar. Het zal u wel bekend zijn, dat de zweefvliegers van deze opstijgende lucht (thermie) gebruik moeten maken. Fraaie bloemkool- of stapelwolken (Cumuli), die zo karakteristiek zijn voor een warme zomerdag, drijven dus op zo'n afkoelende warmte-laag. De onderkant van deze wolken is daarom vlak en iets grijs van tint. Hoe zeer het blauw van de hemel ons ook kan ontroeren, we zouden het spel van de wolken toch niet graag willen missen. Tegen de avond, wanneer de zonne-warmte te gering wordt, verdwijnt ook de gevormd-heid van de wolken, de wolken-vormen lossen op; niet de wolken als

zodanig. De zweefvliegers moeten landen. Wel kan de lage zon nog prachtige kleuren erop schilderen. In de loop van de volgende morgen ontstaat de gevormdheid weer, door de terugkerende zonnewarmte.

We hebben nu zeven beelden van water beschreven:

regen - sneeuw - hagel - rijp - nevel - ijs - wolken

De vraag kan rijzen: is dat zomaar, toevallig? Mogen we, misschien, een samenhang onderzoeken met de zeven planeten? En dan de planeten-groep in de oude zin. Uranus, Neptunus, en Pluto waren vroeger niet bekend. En men rekende de maan ook tot de planeten. Planeet betekent immers dwaalster. Natuurlijk was de maan wel als trabant, als begeleider, als wachter van de aarde ervaren, die steeds trouw met het aangezicht naar onze aarde keek. Voor ons hedendaags bewustzijn denken we bij planeten aan bollen, die om de zon, als middelpunt van het planetensysteem, in bepaalde banen bewegen, min of meer in een bepaald vlak: de ecliptica. Het is een uitgesproken mechanisch wereldbeeld, wat we er tegenwoordig op na houden. Zeer beperkt ons vastklampend aan wat we met ogen (versterkt door telescopen) waarnemen, wat we kunnen wegen en berekenen. Het is alsof we van een wandelaar alleen het aantal passen, of voetafdrukken op zijn weg bestuderen. In de oude culturen, hoewel daar ook wel degelijk berekend werd. (Ook getallen hadden destijds een geestelijke waarde) ging het principieel om die wandelaar (Duits: Wandel-sterne), een wezen dus. In het geval van de planeten om zeer hoge wezens: om Goden: Saturnus, Jupiter, Mars, Zon, Mercurius, Venus, Luna, (de satelliet om onze aarde) de Maan, en onze aarde zelf; ook als goddelijk wezen: Gaia. In de namen van de zeven dagen van de week is dit alles min of meer nog behouden gebleven:

		Frans	Italiaans
Maandag	Luna	Lundi	Lunedì
Dinsdag	Mars	Mardi	Martedì
Woensdag	Mercurius	Mercredi	Mercoledì
Donderdag	Jup(p)iter, Donar	Jeudi	Giovedì
Vrijdag	Venus, Freia	Vendredi	Venerdì
Zaterdag	Saturnus	Samedi	Sabato
Zondag	Sol	Dimanche	Domenica (Dag des Heren)

Ju(p)iter ontstond uit ouder Latijn: Diu- piter. Piter = pater = vader. Diu hangt nauw samen met dies, di-es, het Latijnse woord voor dag. Het -di- is het stralende. De Germanen herkenden deze god in hun god van de rechtspraak. Tiwaz. Donar, van de Germanen, werd door de Romeinen gelijkgesteld aan Ju(p)iter. Dies Jovis.

Ook alles in de ons omringende wereld, kon men niet anders dan als uitdrukking, ja, als het lichaam van wezens ervaren. Wij vinden dat nog al primitief, bijgelovig. Wij zijn zo intellectueel opgevoede individuen. We kunnen ons helemaal niet voorstellen, dat de oude Egyptenaren zelfs de uren van de dag geregeerd beleefden, ook weer door goden.

Door Rudolf Steiner, de inaugurator van de Antroposofie, is ons weer de ontwikkelingsweg geboden, de geestelijke achtergrond van de dagen te ervaren. Men bestudere daarvoor speciaal alles wat met de zogenaamde "Weihnachtstagung" (1923 - '24) samenhangt. Een grote hulp hierbij is het boekje van Dr. Zeylmans van Emmichoven over de "Grondsteen".

Maar ook met wat we, zo in het algemeen, weten over de verhalen van de goden, komen we, als we maar onbevangen genoeg zijn, een heel eind.

Beginnen we met de hagel.

We hebben het over het vernietigende geweld daarvan gehad. De samenhang met de oorlogs-god, de god van de strijd; met Mars ligt dan toch niet zo veraf. Bij sneeuwen hebben we op het stille, het plechtige, het majestueuze gewezen. De witte mantel, die alles heerlijk bekleedt. Hier mogen we toch wel denken aan Jupiter, de hoofd-god van de Romeinen. (Jupiter, Jiu-Piter, de hemel- pater, de hemel-Vader. Zoals gezegd: in oud-Latijn zei men Diu, d.i. hetzelfde als dies = de dag. Di = het stralende). Bij regen is het speels-beweeglijke, het spattende, spetterende muzikale fenomeen beschreven, met de aarde - hemelbrug, de regenboog als

betoverende toegift. Als we geluk hebben is een nog grotere verrassing: een dubbele regenboog zelfs mogelijk. Al deze rijkdom mogen we toch wel toeschrijven aan de zo beweeglijke Mercurius met zijn gevleugelde voeten. De bode tussen de goden- en de mensen-wereld. Ja, hij is zelfs de geleider naar de onderwereld. En bovendien de uitvinder van de lier.

Druppel-vorming kan ook op de aarde plaats vinden. Heel mooi, op een grasveld, uit een morgen-nevel: Het verschijnsel van de dauw. En ook hier weer die kleuren-boog. Nu vlak voor onze voeten.

Geheel polair aan dit verschijnsel, is ook een merkwaardige hemel-sneeuwval mogelijk, die niet de aarde bereikt. U kent waarschijnlijk wel de zogenaamde Veer- wolken (cirrus) Het zijn zeer hoge wolken. Ze bestaan niet uit druppels maar uit ijskristalletjes. Wanneer de hemel als een egale sluier ermee bedekt is (Men noemt dat een Stratus) dan kan het voorkomen dat alles regelmatig op die grote hoogte als sneeuw neerdaalt. Deze bereikt dus nooit de aarde maar we nemen die zeer hoge sneeuwval wel waar als de z.g. Halo-verschijnselen. Allerlei mathematische figuren als cirkels, "wenkbrauwen" enz. zijn mogelijk. Het meest bekende verschijnsel is dat van de twee Bij-zonnen. Op ongeveer dezelfde hoogte als de zon, links en rechts, rood, oranje, geel, gekleurd. Men denkt, door de felheid, echt drie zonnen te zien. Deze verschijnselen komen zelfs meer voor dan regenbogen, maar omdat we nu tegen de zon in moeten kijken, ontgaan ze ons, daar we ons er van afwenden. Dus een goede zonnebril gebruiken en bovendien de zon zelf afdekken met je vuist of iets anders.

Bij rijp was één woord: "Mooi!" voldoende. De godin van de schoonheid, de bevalligheid, lieflijkheid: Venus is toch de enige, die voor dit stille genieten in aanmerking komt. Alle zwaarte is overwonnen. Alles is sieraad.

De nevel brengt ons in de stemming van dromerigheid, van het prozaïsche van alledag, naar het poëtische, het verholde, het versluisde, het geheimzinnige. Het is dezelfde overgang van de felle zon overdag, naar het milde Maanlicht. De ernst mag niet ontbreken, want nevel kan ons ook benevelen. Dromen, fantaseren kan geordend, maar evenzo gemakkelijk chaotisch werken. In de oude nevelachtige Atlantische tijd was de invloed van Lucifer en Ahriman zeer groot (G.A. 152. voordracht van 27 Mei 1914 te Parijs)

Bij ijs hebben we met het zeer tegenstrijdige te doen gehad van verdichting en toch minder zwaar worden: het drijven van het ijs. Het afsluitende zomin mogelijk afsluiten. Het is dezelfde tegenstelling, die we ook vinden bij de planeet Saturnus. Als grote bol-kern (Het centraal-verdichtende) en een omvangrijke gecompliceerde drievoudige ring, uit zeer fijne stofdeeltjes bestaande. (Het perifeer anti-verdichtende). We mogen die ring als beeld zien van de grote cirkel van de dierenriem. Bij de wolken tenslotte zien we het samenspel van de door de zon verwarmde aarde. De warme lucht, die ook altijd vochtig is, stijgt omhoog. Door afkoeling in de hoogte ontstaan dan de wolken. Hier hebben we dus te maken met vormen uit het samenwerken van de Zon met de van de aarde weer terugwerkende warmte. In schema:

1	ijs	Saturnus
2	sneeuw	Jupiter
3	hagel	Mars
4	wolkenvormen	Zon-Aarde
5	regen	Mercurius
6	rijp of rijm	Venus
7	nevelsluiers	Maan

In de verre toekomst zullen wij misschien niet meer zeggen: het sneeuwt maar het Jupitert, het Venust, enz.

Water tussen Maan en Zon.

Tot nu toe hebben we de huidige wereld beschreven. Kunnen we ook iets over het ontstaan van het water zeggen? Een speurtocht naar de oorsprong zal ons toch wel tot een nog dieper inzicht voeren.

Dan zullen we ons moeten richten op wat Rudolf Steiner ons daar over mededeelt. In zijn "Geheim-Wissenschaft" (G A 13) Hij behandelt daar de wordingsgeschiedenis van de aarde in samenhang met de mens. Hij beschrijft hoe wij thans al in een vierde fase leven- Drie voorgaande toestanden worden door hem beschreven. Hij noemt deze voorafgaande scheppingen achtereenvolgens: De Saturnus-fase, Zonne-fase en Maan- fase. Na iedere schepping volgt er een 'oplossing' een 'pralaja', een naar binnen gericht zijn, een bezinningsfase van de hiërarchische, scheppende wezens.

Uiterlijk, zintuiglijk is dan niets waarneembaar. De Saturnus-fase is gekenmerkt door het ontstaan van het warmte-element. In de Zonne-fase vindt een splitsing van deze warmte-substantie plaats: Eensdeels een verdichting tot het gasvormige, anderzijds een ijler worden tot het eerste licht, de licht-ether. Dit eerste licht is nog niet naar buiten stralend, maar nog naar binnen gericht. Het warmte-element uit de Saturnus-fase blijft als grondslag bestaan. Tijdens de daarop volgende Maan-fase, die aanvangt met het versneld, herhalen van de vorige fasen, zij het ook op een hoger plan, vinden zeer dramatische gebeurtenissen plaats. Weer een verdichting, maar nu een zeer sterke, tot een vloeistof vindt enerzijds plaats. Dit laatste gebeurt niet overal: de planeet zelf splitst zich nu. Een gedeelte is het directe vervolg van de Maanfase. Hier vindt de genoemde verdichting plaats. Het andere deel ontwikkelt verder, wat op de Zonne-fase bereikt was. Het eerst naar binnen gerichte licht, gaat nu van daar naar de omgeving uitstralen. Een ster, die wij nu onze zon noemen ontstaat. Deze straalt nu op het andere verdichtende Maan-deel. Deze macro kosmische ontwikkelingen zijn niet los te denken van de ontwikkelingen van de microkosmos: de mens. We moeten ons daarom ook met het fenomeen: 'Bewustzijn' vertrouwd zien te maken.

Bewustzijn

Wij onderscheiden heel duidelijk: wakker zijn, van slapen. We denken ons de slaap als iets waar bewustzijn ophoudt. Wel kennen wij een tussenfase. De bonte wereld van de dromen. In de Geesteswetenschap van Rudolf Steiner wordt juist uitvoerig ingegaan op streng te onderscheiden, velerlei graden van bewustzijn. Gebieden, waarin de mens met zijn bewustzijn nog niet kan binnendringen, zijn voor de hiërarchische wezens wel bereikbaar.

We kunnen het vergelijken met de verhouding van volwassen mensen ten opzichte van kinderen, waarvoor zij verantwoordelijk zijn. Waar het kind nog geen weet van heeft, nog slaapt, daar is de volwassene al wakker voor en kan, ja zelfs moet daardoor het kind beschermen, beschutten, als engel-bewaarder optreden. Alle opvoeding berust op het overdragen van een wakkerder bewustzijn naar een nog slapend bewustzijn. Een ander voorbeeld is het volgende: wanneer wij ons verwond hebben, zijn wij niet in staat de wond te genezen met ons bewustzijn. De levensprocessen worden verzorgd door hogere wezens met een hogere bewustzijns-trap. Ook alle levensprocessen: Het functioneren van hart, lever, nieren, enz. gaan buiten ons bewustzijn om.

We keren nu even terug naar het voorgaande. Op de Saturnus-fase kregen wij de eerste aanleg van ons fysieke lichaam. Fysiek is hier het nog alleen uit allerlei soorten van warmte bestaande. De mens zelf leefde toen nog in wat de geesteswetenschap het trance-bewustzijn noemt. Dus een nog dieper bewustzijn dan onze huidige slaap. Op de Zonne-fase wordt aan dit warmte-lichaam het leven geschonken. Het warmte- fysieke lichaam krijgt er nu een etherlichaam bij. De mens krijgt nu een bewustzijns graad vergelijkbaar met ons slaap-bewustzijn 's nachts. Op de Maan-fase wordt aan de mens een ster-lichaam, een astraal-lichaam toebedeeld. Hierdoor ontstaat een meer op ons huidige bewustzijn lijkende toestand. Wat wij met 'innerlijkheid' aanduiden. Maar het is nog een droombewustzijn. Deze droomwereld mogen we ons vooral niet als chaotisch voorstellen. We moeten hier het woord: ."Waar-dromen" invoeren. In exakte verbeeldingen neemt de mens nu zijn omgeving waar. In de Maanfase ontstaat een ritmische afwisseling van droombewustzijn en slaap-bewustzijn. Zon en maan draaien immers om elkaar heen. Dit is nodig, omdat door het meer zelfstandig worden van het bewustzijn de mens kan dwalen. Er is nu een tijd van herstel noodzakelijk. We kunnen ook dit begrijpen, wanneer we naar die vreemde fase van de pubertijd kijken. Het verstand kan er makkelijk met ons vandoor gaan. De puber staat aan allerlei verleidingen bloot. Maar ook wij, volwassenen, zijn geen feilloze individuen. We kunnen wel braaf zorgen voor het gezondste voedsel maar dat garandeert niet dat wij braaf zijn. Ook wij vernietigen voortdurend ons levende lichaam. We merken dit aan het verschijnsel 'vermoeidheid'. En dan moeten wij wel gaan slapen en ons overgeven aan de, ons lichaam weer herstellende, wezens. De Maanfase kenmerkt zich ook in de toenemende bontheid van de verschijnings wereld. Want niet alles ontwikkelt zich in het zelfde tempo. Niet alleen bij de mensen is dat zo, maar op alle gebieden. Zo ontstaat er een grote verscheidenheid, een grote rijkdom aan planten en dieren. Er splitsen zich bovendien nog andere planeten af van het zonne-deel. De aanleg van ons planetaire systeem voltrekt zich. Doordat de Zon zich afgesplitst heeft, kunnen de verdichtingsprocessen op het eigenlijke Maan-deel heviger worden. Wat vloeibaar is, wordt op bepaalde gebieden zeer taai, tot hoornachtig toe. Maar daartegenover staat weer een verdunning aan de licht-ether naar de chemische ether, die allerlei nieuwe verbindingen en splitsingen mogelijk maakt. U vindt dit alles uitvoerig beschreven in het genoemde boek van Rudolf Steiner. Wat wij op het traditionele geloofsgebied de 'Zondeval' noemen, wordt hier op een kosmologische manier beschreven.

De vierde fase, de .Aarde-fase. waarin wij ons nu bevinden, begon ook weer met de vermelde herhalingen. Zon, Maan, en Aarde zijn in het begin nog één geheel. Later vindt dan de afsplitsing van de Zon uit de Aarde plaats. Nog later die van de Maan. Op de Aarde wordt het wakkere bewustzijn ontwikkeld, zoals we dat elke morgen, bij het opstaan ervaren. De chemische ether verdunt zich, ontwikkelt zich tot levens-ether. Daardoor kunnen de hogere, scheppende wezens er voor zorgen, dat er op het fysieke plan, dus voor de zintuigen waarneembaar, de levende wezens; planten, dieren en mensen, kunnen verschijnen. Ja zelfs de kristallen hebben hun prachtige doorzichtigheid, te danken aan deze bemiddelende hulp van de levensether, tijdens hun ontstaan, tijdens hun afkoeling, uit een vloeibare toestand.

Schema: van de toenemende verdichting van de substantie in samenhang met het helderder worden van het bewustzijn.

Saturnus-fase	Warmte	Trancebewustzijn
Zon-fase	Lucht.	Slaapbewustzijn
Maan-fase	Vloeistof	Droombewustzijn
Aarde-fase	Aarde	Waakbewustzijn

Voor bewustwording is een weerstand nodig. Hoe harder de weerstand, hoe meer helder bewustzijn mogelijk wordt.

De verdere ontwikkeling berust daarop, dat de verworven wakkerheid blijft bestaan, ook zonder de harde weerstand. Er zijn al vele voorbeelden aan te wijzen van ervaringen geheel los van lichaams-verbondenheid. (Zie Rudolf Steiner: Wie erlangt man)(G.i.f O.)

De Aarde-fase wordt weer ingedeeld in zeven perioden:

1. Polaris
2. Hyper-Borea. . . Hierin uittreding van de Zon
3. LemuriëHierin uittreding van de Maan
4. Atlantis
5. Na-Atlantis. Onze tijd. Grootste verdichting.
6. Weer oplossende periode.
7. Weer oplossende periode.

Alles wat met verdichting, verharding te maken heeft, tijdens de aarde-fase, stamt uit de Maan. Die moest daarom juist ons verlaten. De te sterke verharding zou anders alle verdere ontwikkeling onmogelijk maken.

Maar het afsplitsen van de Maan betekent niet, dat de verdichting geheel ophoudt. De verharding gaat wel degelijk door, maar nu zeer getemperd, door een nog in de aarde achtergebleven Maan -rest. En nu volgt, waar het in de kern om gaat. Het eigenlijk bijzondere van de Aarde-fase is de schepping van het Water.

Gedurende de Atlantis-tijd verdichte zich het vloeistof-element tot stroopachtig, brei-achtig tot ingedikt en taai. De dichtste materie toen, is te vergelijken met het dierlijke hoorn. Dit alles gebeurt natuurlijk niet overal gelijk. Er ontstaan landschappen. Het vulkanisme speelt daarbij ook nog een grote rol. In de mythologieën leeft Atlantis nog voort als het Nevelland. (Nibelungen). De duidelijke verdeling in heldere lucht en helder water en echt harde grond is dus na-Atlantisch . Ook de mens ondervindt deze verdichting: Het skelet gaat van kraakbeen tot hard, kalkrijk bot over. Pas door die hardheid van het skelet kan de mens op harde grond zich oprichten en zich voort bewegen.(Voor deze verdichting van het skelet is flinke zonbestraling nodig. Anders krijgt ons kleine kind immer de Engelse ziekte.) In de Bijbel wordt deze overgang verbeeld in het verhaal van de Ark-van Noach. Hoe weinig wordt gered. De eerste regen ontstaat, de eerste regenboog verschijnt. De duif, die niet terugkeert, is het bewijs, dat de vaste grond opgerezen is. De mens wordt aarde-bewoner. Het wakkere, heldere bewustzijn kan zich nu, langzamerhand, verbinden met het heldere water, de heldere lucht en de duidelijke vastheid van de grond. Noach was de eerste mens, die heldere lucht, helder water en duidelijk land zag.

Nog steeds begint ons leven in zulk Atlantisch water, voordat we, bij de eerste ademhaling, en met groot geschreeuw, een na-Atlantisch aarde-burger worden. Maar het water, in de baarmoeder, is al aangepast aan de huidige situatie. Het is al helder in onze lichamelijke wordings-geschiedenis, de embryologie, zien we ook,

buitengemeen verrassend het fenomeen, dat iets niet zomaar kan ontstaan. Eerst moeten de vorige stadia, verkort, doorlopen worden. (Wet van Haeckel). We spreken b.v. van een vissen-stadium.

Het skelet verdicht zich van kraakbeen tot hard bot. Uiterst zorgvuldig wordt zo min mogelijk kalk gebruikt en toch de grootste stevigheid bereikt bij dit statige, ranke, skelet. Maar nogmaals: ons fysieke lichaam bestaat voor driekwart uit vloeistof. Het voor ons zo simpele gegeven, dat, zowel de lucht, onze atmosfeer, het water en als allergrootste wonder, dat ook de (door de maan rest-kracht) hardst gevormde materie volkomen doorzichtig kan zijn: als prachtige kristallen, ("zo helder als kristal") is te danken aan de ware bijdrage van de Aarde-fase.

Hier volgt een tekst uit een voordracht van Rudolf Steiner: „Und nun können wir sagen: Wenn wir die heutige Erde anschauen, so haben wir innerhalb der Erde das, was das Feste bewirkt: den inneren Mond, wesentlich verankert im Erden-Magnetismus: den inneren Mond, der ja bewirkt, dass es Überhaupt Festes gibt, dass es etwas gibt, was Gewicht hat; denn die Gewichtskräfte sind es ja, die aus dem Flüssigen das Feste machen. Wir haben dann das eigentliche Erdgebiet, das Wässrige, das in der mannigfaltigsten Weise wieder vorkommt, als Grundwasser z.B. (G.A. 230 Dornach 26.X.1923)

In tegenstelling tot de Maanfase, waar het verdichtings-proces zo eenzijdig een grote rol speelde, in oppositie met de juist anti-verdichtende werking van de uitgetreden Zon, hebben we bij de Aarde-fase veel meer met een evenwichts-situatie te maken. Het evenwicht tussen Zon en Maan. (Denk aan het wonderbaarlijke kinderversje: " Tussen Zon en Maan, herder laat je schapjes gaan") Het water is, als substantie-toestand, de openbaring van dit evenwicht. Dank zij het water kan de evolutie, de ontwikkeling, plaats vinden. De Zonne-krachten zouden alles verbranden; de Maan-krachten alles verstarren. U zult misschien zeggen: Maar we kunnen toch ook niet zonder zuurstof, een gas, leven. Ja, maar die zuurstof nemen we alleen op in niet te droge long-blaasjes en het wordt dan verder vervoerd door de bloedcirculatie. De duizenden chemische verbindingen en ontleding, zijn alleen in ons waterrijke lichaam mogelijk. Water is als het ware het speelterrein, het toneel, het milieu, voor alles wat met de schepping te maken heeft. Geluid plant zich o.a. voort via de lucht. Het doet ons trommelvlies trillen, en dat weer de gehoorbeentjes. Maar dan gaat de trilling over op het vocht in het slakkenhuis, waarin zich de gehoorzenuwen bevinden. Dus steeds weer gaat het om het water, dat, evenals harde vaste stof, trillingen prima kan doorgeven. Water is dus inderdaad, in alle opzichten de substantie voor het leven. Het is de levens-stof. Ook het ruiken kan alleen plaats vinden wanneer het neusslijmvlies niet te droog is. Met een te droge mond proeven we niets. Het water is de niet-zondeval-substantie. Het hoort bij de familie van Noach.

Wij leven dus, ook op het vaste land, (voortzetting van de maan-fase) als vloeistof- waterwezens. Het is goed even stil te staan bij de amfibieën. De kikkers en salamanders. Hier is de overgang van water naar land goed te bestuderen. In het water hebben ze geen gewicht. Ze kunnen zich ook nooit zo hard aan iets stoten. (Het is heel amusant als uzelf eens probeert te timmeren onder water) Ze nemen de zuurstof, die in het water opgelost is, aanvankelijk nog met behulp van naar buiten gerichte kieuwen, op. Het zijn nog visjes. Later stulpen zich de voor- en achterpootjes uit, terwijl de naar buiten gerichte kieuwen vervangen worden door de geheel naar binnen gerichte longen. Ze worden dan niet meer door vloeistof gedragen. Ze moeten nu met behulp van hun pootjes zich zelf verheffen op de harde grond. Er wordt dus veel sterker de eigen krachts-inspanning opgeroepen. Dat eigene wordt mogelijk gemaakt door de verinnerlijking van de longen. De hele borstkas, het hart niet meegerekend, is met gas gevuld. Het is als het ware een instulping van de ons allen verbindende atmosfeer. Maar nogmaals het zogenaamde fysieke lichaam bestaat drie-kwart uit water en de longen mogen niet te droog zijn. Bekend is ook de overgang van koudbloedig naar warmbloedig. De vissen, Amfibieën, reptielen zijn koudbloedig. Bij koude worden ze sloom. De zoogdieren en vogels (en mensen) zijn warmbloedig; de koude deert hen niet. Ze worden niet traag. Sommige schildpadden houden een winterslaap. Ademhaling en hartwerkzaamheid zijn dan uiterst langzaam. De lichaamstemperatuur is zeer laag. Van de zoogdieren is dit van de egel zeer bekend. Bij de warmbloedige blijft het lichaam voor zijn eigen warmte zorgen.

De volgende fase, die de aarde zal doorlopen noemt Rudolf Steiner de Jupiter-fase. Het onderste rijk zal dan niet anorganisch, mineraal zijn, maar een plantaardig, levend, etherisch karakter hebben. De groepszielen van de dieren zullen een meer Ik-achtig karakter tonen. Het mensenrijk zal dan te verdelen zijn in een lagere vorm, ontstaan uit de op de aarde-fase terug gebleven zielen, (zeer luguber beschreven in G.A. 127; voordracht van 6 Maart 1911 te Bielefeld) en een hogere vorm, ontstaan uit die zielen die zich ontwikkeld hebben tot het engel-niveau, omdat zij zich verbonden hebben met de Christus-impuls. We kunnen, na alles wat we tot nu toe behandeld hebben, ons toch wel enigszins dat onderste rijk voorstellen. Op aarde was het water steeds de

drager van alles wat met het leven te maken had. Het water was zelf nog niet levend. In de Jupiter-fase is dit water levenswater geworden.

Als laatste een terugblik op de aarde tussen zon en maan. De zonnewarmte brengt het water al een beetje in beweging en brengt het ook tot verdampen. Maar vooral de lucht kan door de zonnewarmte tot orkaan-geweld bewogen worden. De luchtstromen, de winden, op hun beurt, brengen de wateroppervlakten in beweging. Ook weer van kalme tot huizenhoge golven. En ook de maan heeft een zeer grote invloed op het water. De maan veroorzaakt immers eb en vloed. Al het deinende, dynamische komt dus tot stand door zon en maan. Maar het water is daarbij natuurlijk nodig. We kunnen het water niet genoeg bewonderen!

Aanvullingen (1)

in de cyclus: Weit Erde und Mensch (G.A. 105) in de vierde voordracht (7 Aug. 1908. Stuttgart) onthult Rudolf Steiner ons de wezens, die in de verschillende substanties werkzaam zijn. Ik vermeld het hier ter verdere bestudering.

- Exusiai (Elohim) in het licht
- Archai in de warmte
- Archangeloi in de lucht (vnl. vochtige lucht)
- Angeloi in het water

Hoewel water, evenals gas en licht en de vaste stof, niet leeft, wil dat niet zeggen dat ze niet bewoond kunnen worden door wezens, zelfs van hoge orde. We hebben al gesproken over de reinigende, hygiënische, louterende werking van water. Pas door de inwoning van de engelen is dit alledaagse wonder mogelijk.

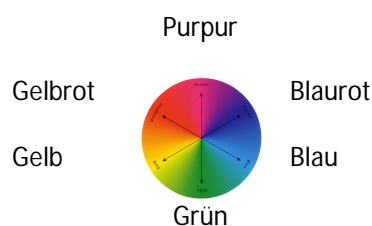
Goethe heeft, in zijn licht- en kleurenleer, de tegengestelde kleuren groen en purper in verband gebracht met de hoge Elohim. (G.A. 1. Band III Seite 321 No:919) Goethe gaat uit van de twee bekende verschijnselen: de blauwe hemel en de gele zon. Doordat de aarde omhuld is door een ijle atmosfeer, verschijnt de donkere zwarte ruimte daarachter als een prachtige, ons omhullende hemelsblauwe mantel.

De fel verblindend witstralende zon verschijnt, door diezelfde luchtlaag, als medium, getemperd, als geel. Men leze dit alles na bij Goethe. Andere namen voor purper zijn: Magenta, Kardinaals-rood. Goethe zelf spreekt enkele malen van: "das reine Rot".

Steigerung is het woord, dat Goethe gebruikt voor intensiever worden: Het geel wordt dan eerst oranje, daarna rood. Denk aan de zonsondergang.

Evenzo gaat het hemelsblauw over in donkerblauw en dat weer in violet. Zo ziet de hemel er uit op grote hoogte; op een hoge berg; vanuit een hoogvliegend vliegtuig. Wanneer die twee uitersten: Violet en Rood, Goethe spreekt over wezens, zich werkzaam verenigen, ontstaat het, de hoogste innerlijke activiteit oproepende, purper. Geheel tegengesteld aan het, uit geel en blauw ontstane, evenwichtige, rustgevende, groen van karakter. Ook dat purper is vaak te zien bij -we zeggen dan: een mooie- zonsondergang. Ook is dit purper wel eens te zien bij een mooie regenboog. Onder het violet zijn dan nog aanvullende banden van purper te onderscheiden.

Nu de tekst van Goethe: Wenn man erst das Auseinandergehen des Gelben und Blauen wird recht gefasst, besonders aber die Steigerung ins Rote (Goethe bedoelt hier Purper) genugsam betrachtet haben, wodurch das Entgegengesetzte (dat is rood en violet) sich gegen einander neigt und sich in einem Dritten vereinigt, dann wird gewiss eine besondere geheimnistvolle Anschauung eintreten, dass man diesen beiden getrennten, einander entgegen- gesetzten Wesen eine geistige Bedeutung unterlegen könne, und man wird sich kaum enthalten. Wenn man sie unterwärts das Grün und oberwärts das Rot (dus weer purper bedoeld) hervorbringen sieht, dort an die irdischen, hier an die himmlischen Ausgeburten der Elohim zu gedenken. (Het bovenstaande volgt uit de kleuren-cirkel van Goethe op blz. 60 No. 23).

Goethe had dus de moed, nota bene in een wetenschappelijk werk, en niet uit een romantisch-dichterlijke bewogenheid, de wereld van licht en kleur in verband te brengen met de Elohim. En niet met een, voor onze ziel ontoegankelijke, on-ervaarbare wereld van atomen, elektronen, trillingen, golfpakketjes, -of wat dies meer zij.

(2) Pro memori

Alles wat we hier behandeld hebben, gaat in wezen om het ene woord : „Helder,,. Helder, waarlijk helder, is het alleen in de hemel. Wanneer iets op aarde helder is betekent dat dus: Het hemelse is nu ook op aarde aanwezig in een substantie of innerlijk, in het heldere denken. Overduidelijk toont ons de embryologie dit fenomeen. In het begin zijn de cellen volkomen doorzichtig. Later zal alles pas dof worden. Wonderbaarlijk is het met het oog gesteld. Het oog (de lens, het hele zenuwnetwerk in het glasachtig lichaam in de oogbol, blijven glashelder. Het dof worden geldt hier als afwijking. Dank zij het water heeft de hemel ons niet verlaten. Het is goed onze niet heldere handen steeds weer in helder water te wassen.

(3)

We zijn begonnen niet het waterbeeld van de regen. De regen is de vorm waarmee de aarde het meest gebaat is. Ook in streken waar de regen verwoestend optreedt, is dit toch steeds maar van tijdelijke aard. Waar geen regen voorkomt, daar is een woestijn. De Eskimos op het land van ijs, doen het zonder regen. Een dapper vrolijk volk, maar een diepgaande cultuurbijdrage kunnen zij niet leveren. Daarvoor is het bestaan te hard, te veeleisend. Aderverkalking komt bij hen veel voor. Regen is dus voorbeeldig voor het voortbestaan van de aarde. En daarbij is de ontwikkeling van geestelijke cultuur inbegrepen. Het komt uit de hemel op aarde, stijgt weer op van de aarde en moet weer neer dalen. De hemel moet op aarde komen. En Regen is hét voorbeeld voor de mens. Het is zijn levenstaak de hemel op aarde te brengen.

„Des Menschen Seele gleicht denn Wasser: vom Himmel kommt es, zum Himmel steigt es, und wieder nieder. Zur Erde muss es Ewig wechselnd“.

(Beginregels van het gedicht van Goethe: Gesang der Geister „über den Wassern)

(4)

Wij leven thans in de vierde fase van de aarde-ontwikkeling. De midden-fase. Het is de fase, waarin de mens zich zal moeten ontwikkelen tot een engel, dat is tot een hiërarchisch wezen. Hij vult dan de negen hiërarchieën aan als een wezen van de tiende hiërarchie. Onder een Engel mogen we een wezen verstaan, dat al ver ontwikkeld heeft het: “Niet ik maar de Christus in mij. (De brief van Paulus aan de Galaten 2.20) Het ons, zo overvloedig, ter beschikking staan van het heldere water, is de voorwaarde daar toe want de Engelen leven al in het water en verzorgen het.

(5)

Franciscus van Assisi (1182-1226) dichtte in de laatste jaren van zijn leven het beroemde Zonne-lied, waarin hij alles in de natuur in grote dankbaarheid vereert en alles als zijn broeders of zusters lof prijzend verheerlijkt. Onder andere komt daarin voor:

“Geloofd zijt Gij, o Heer, door onze zuster water, (water is in het Italiaans vrouwelijk) de welke is zeer nuttig en nederig en kostbaar en kuis”.

Laudato si, mi Signore, per sor aqua, la quale è multo utile et humile e pretiosa e casta.

(6)

De Druppel.

Als laatste aanvulling: Wat Dr. F.W. Zeylmans van Emmichoven (1893-1961) beleefde aan de zee op zijn wereldreis naar Indonesië, in 1954.

“...Für mich war das Meer ein mit Christuskräften durchzogenes Gebiet, von Michael durchströmt und durchstrahlt. Nie formten sich meine Gedanken und Meditationen stärker und klarer als auf dem Meer. Als ich

über den indischen Ozean fuhr, zogen Scharen von Seelen in der geistigen Welt mit mir, ganz nahe. Die „dünne Wand“ von der Rudolf Steiner spricht, die zwischen der physisch-sichtbaren und der geistigen Welt ist, war nirgendwo so dünn“ .

Aus: Wiilem Zeylmans van Emmichoven, Ein Pionier der Anthroposophie 1979 Natura Verlag Arlesheim ISBN 385817-102-4 blz 186

Het aller innigste bijeen horen van Christus en water is door drie evangelisten in de Bijbel zo vertolkt:

Mattheus 14: 22-33

En terstond dwong Hij de discipelen in het schip te gaan en Hem vooruit te varen naar den overkant, totdat Hij de scharen zou hebben weg gezonden. En toen Hij de scharen weg gezonden had, ging Hij den berg op om in de eenzaamheid te bidden. Bij het vallen van den avond was Hij daar alleen. Doch het schip was reeds vele stadiën van het land verwijderd, geteisterd door de golven, want de wind was tegen. In de vierde nachtwake kwam Hij tot hen, gaande over het meer, toen de discipelen Hem over het meer zagen gaan, werden zij verbijstert en zeiden: Het is een spook. En zij schreeuwden van vrees. Terstond sprak Jezus hen aan en zeide: Houdt moed, Ik ben het, weest niet bevreesd. Petrus antwoordde Hem en zeide: Here, als Gij het zijt, beveel mij dan tot U te komen over het water. En Hij zeide: Komt en Petrus ging uit het schip en liep over het water en ging naar Jezus. Maar toen hij zag op den wind, werd hij bevreesd en begon te zinken en hij schreeuwde: Here red mij. Terstond stak Jezus hem de hand toe en greep hem en zeide tot hem. Kleingelovige, waarom zijt gij gaan twijfelen?. En toen zij in het schip geklommen waren, ging de wind liggen. Die in het schip waren, vielen voor Hem neder en zeiden. waarlijk, Gij zijt Gods Zoon.

Marcus 6: 45-52

En terstond dwong Hij zijn discipelen in het schip te gaan en Hem vooruit te varen naar de overkant, naar Bethséida, terwijl Hij zelf de schare wegzond. En toen Hij afscheid van hen genomen had, ging Hij naar den berg om te bidden. En bij het vallen van de avond was het schip midden op het meer, en Hij was alleen op het land. En toen Hij zag, dat zij zich aftobden om vooruit te komen bij het varen - want zij hadden de wind tegen - kwam hij omstreeks de vierde nachtwake tot hen, gaande over het meer; en Hij wilde hen voorbij gaan. Toen zij Hem over het meer zagen gaan, meenden zij, dat het een spook was en zij schreeuwden luid. Want allen zagen zij Hem en werden verbijstert. Maar terstond sprak Hij met hen en zeide tot hen: Houdt moed, Ik ben het, weest niet bevreesd. En Hij klom bij hen in het schip en de wind ging liggen. En zij waren innerlijk bovenmate ontsteld, want zij waren bij de broden (Malrcus 6: 30-44) niet tot inzicht gekomen, (Een andere, wat nieuwere, vertaling, van A.R. Brokker: "want wat met de broden geschied was, had hen niet tot inzicht gebracht, maar hun hart was verhard".

Joh 6: 16-21

En toen het avond geworden was, gingen zijn discipelen naar het meer en begaven zich in een schip over het meer naar Kapernaüm. En het was reeds donker geworden en Jezus was noch niet tot hen gekomen en het meer werd onstuimig, daar er een harde wind woei. Toen zij dan vijf en twintig of dertig stadiën hadden geroeid, zagen zij Jezus over het meer gaan en dicht bij het schip komen, en zij werden bevreesd maar Hij zeide tot hen: Ik ben het, weest niet bevreesd. Zij wilden Hem dan in het schip nemen en terstond bereikte het schip het land, waar zij heen.

En zeer verwant; bij de synoptici. (Matthéus, Marcus, Lucas)
De storm op het meer. Matth.8.23-27

En toen Hij in het schip ging, volgden zijn discipelen Hem. En zie er kwam een grote onstuimigheid op het meer, zodat de golven over het schip sloegen; maar Hij sliep. En zij kwamen en maakten hem wakker en zeiden: Here, help ons, wij vergaan! En Hij zeide tot hen: Waarom zijt gij bevreesd, kleingelovigen? Toen stond Hij op en bestrafte de winden en het meer, en het werd volkomen stil. En de mensen verwonderden zich en zeiden: Wat voor iemand is deze, dat ook de winden en het meer Hem gehoorzaam zijn?

Marcus 4: 35-41

En Hij zeide tot hen op dien dag, toen het laat geworden was: Laten wij oversteken naar den overkant. En zij lieten de schare achter en namen Hem zoals Hij was, in het schip mede, en er waren andere schepen bij Hem.

En er stak een zware stormwind op en de golven sloegen in het schip, zodat het schip reeds vol liep. Maar hij zelf lag op de achtersteven tegen het kussen te slapen. En zij maakten hem wakker en zeiden tot Hem: Meester trekt Gij er U niets van aan, dat wij vergaan? En Hij, wakker geworden, bestrafte den wind en zeide tot het meer: Zwijg, wees stil. En de wind ging liggen en het werd volkomen stil. En Hij zeide tot hen: waarom zijt gij zo bevreesd? Hoe hebt gij geen geloof? En zij werden bovenmate bevreesd en zeiden tot elkander: Wie is toch deze, dat ook de wind en het meer hem gehoorzaam zijn?

Lucas 8: 22-25

En het geschiedde op een van die dagen, dat Hij in een schip ging met zijn discipelen, en Hij zeide tot hen: Laten wij oversteken naar den overkant van het meer; en zij staken van wal. En terwijl zij varende waren viel Hij in slaap. En er sloeg een stormvlaag neder op het meer en zij kregen water in en verkeerden in nood. Toen kwamen zij en maakten Hem wakker en zeiden: Meester, Meester, wij vergaan! En Hij, wakker geworden, bestrafte de wind en de wilde wateren. En zij kwamen tot rust en het werd stil. En Hij zeide tot hen: Waarwas uw geloof? En zij werden bevreesd en zeiden met verbazing tot elkander: Wie is toch deze, dat Hij ook aan de winden en aan het water bevelen geeft en zij Hem gehoorzaam zijn?

Als aanvulling een beschouwing over de Dauwdruppel

Wij nemen de geschapen wereld, met een grote rijkdom aan zintuigen, als de ons vertrouwde omgeving waar. De scheppende wezens zelf zijn ons niet vanzelfsprekend met deze zintuigen toegankelijk. Hogere zintuigen vereisen een eigen wil om die te ontwikkelen. Rudolf Steiner heeft die ontwikkelingsweg in verscheidene werken neergelegd. Maar al kunnen wij nog niet die scheppende wezens waarnemen, we hoeven er niet over te treuren. We mogen het vergelijken met het volgende. We onderscheiden drie "Ruimte – kunsten":

1. Bouwkunst,	zien
2. Beeldhouwkunst, plastieken	zien
3. Schilder- en tekenkunst	zien

en vier "Tijd – kunsten":

4. Danskunst, Euritmie op muziek	zien & horen
of woord	zien & horen
of stille vormen	zien & in stilte horen
5. Toneelkunst,	zien & horen
(Uitzonderlijk: mimische kunst)	zien & in stilte horen
6. Toonkunst, muziek, zang	horen (zien niet nodig)
7. Woord- of dichtkunst	horen zien niet nodig

Bij de drie ruimtekunsten verwachten we niet, dat we de schepper er bij aantreffen; en nog minder dat we hem of haar aan het werk zien. Hun producten zijn bovendien meer of minder bestendig: Overal op de wereld bewonderen we die immers. En de meeste scheppers zijn, lijfelijk ten minste, kort of lang geleden, gestorven. We spreken hier terecht over "Het eeuwige" in de kunst. En het wonderlijke is dat de, lijfelijk niet meer aanwezige, kunstenaar steeds meer in ons hart een plaats kan vinden via die nagelaten werken.

En evenzo kunnen we toch in diep contact komen met de scheppers van die machtige wereld waarin wij leven. (Rudolf Steiner gaf het de naam "Werk-Welt".)

In de bespreking over het water is een poging daartoe weergegeven en wel naar aanleiding van het hier boven aangehaalde motto. Rudolf Steiner, van wie deze uitspraak is, heeft deze liefde voor de zintuigelijke wereld - niet in het algemeen, als moraalprediking, maar juist voor elk ding afzonderlijk - in zijn boeken en in boekvorm uitgegeven voordrachten (± 6000) - achtergelaten.

Voor deze verhandeling over het water is het van belang wat Rudolf Steiner aan het water beleefde.

Enkele momenten uit historisch overzicht mogen voorop gaan.

Op aanvraag van personen uit de Theosofische Vereniging werkte daar Rudolf Steiner onder de absolute voorwaarde, dat hij zijn volkomen eigen geestelijke inhoud mocht brengen. Dus niet alleen aanknopen bij wat

H.P. Blavatsky geopenbaard had. Rudolf Steiner gaf ook speciale z.g. esoterische uren voor de al meer gevorderde leden. Het zal u bekend zijn dat later de Krisnamurti affaire zich afspeelde. Krishnamurti zou de reïncarnatie zijn van Christus. Omdat Rudolf Steiner het met deze humbug niet eens kon zijn, vond de uitsluiting plaats van hemzelf en zijn aanhangers. (in 1929 heeft Krishnamurti zelf afstand genomen van deze absurde rol) In het eerste esoterische uur- na de oprichting van de nu geheel zelfstandig zich vormende en zich ontplooiende Antroposofische vereniging - schildert hij o. a. het volgende: (G.A .264 blz. 321. München 1 Juni 1907):

“De bron van alle wijsheid, zowel die van het oosten alsook die van het westen - daar moeten wij ons bewust van zijn - is Atlantis. Atlantis was een land dat door dichte waternevelmassa's ingehuld was. Deze dichte waternevelmassa's hadden een bepaalde betrekking tot de mens. De mens van toen beleefde er iets bij. Ze maakten zijn ziel ontvankelijk voor de taal van de godheid. In het zachte opborrelen van de bronnen, in het ruisen van de bladeren hoorde de Atlantiër de god tot hem spreken. En wanneer hij eenzaam werd en stil in zich gekeerd, dan vernam hij een klank als stem van de god, die tot hem sprak. Dan behoefde hij geen wetten en geboden: De god zeft zeide hem, wat hij doen moest.

En die klank, die overal in Atlantis klonk en die mensen weerklonk, in stille uren van inkeer, die een teken weergegeven; het Tau-teken:

En dit is ook de oorspronkelijke vorm van het kruis.

Wanneer wij dan een dauwdruppel zien vonkelen, in het gras, in de lichtglans van de morgenzon, dan wordt het ons bedachtzaam om het hart. En dit stralende dauw druppeltje is voor ons een gedenkteken van die tijden in Atlantis, waar het water als nevel het land omhulde en de mens de wijsheid van de goden om zich heen speurde.

De wijsheid van Atlantis belichaamt zich in het water, in de dauwdruppel: “Tau” ons Duitse woord Tau is niets anders dan die oude Atlantische klank. En zo willen wij met eerbied en vrome aandacht ieder dauw- druppeltje bezien, dat aan een grashalm blinkt, als een heilige nalatenschap van die tijd, waar de band tussen mensen en goden nog niet verscheurd was.

Het Tau-teken, het oude kruisteken, heet in het Latijn: crux (2de naamval crucis) En wat betekent Tau? Dauwdruppel: ros. Ros-crux. is ons Rozen-kruis!

Nu doorzien we ook zijn ware betekenis. Het Tao van Atlantis is de wijsheid van Atlantis die ons heden ten dage tegemoet straalt in de dauwdruppel. Niets anders wil ons het Rozenkruis zeggen. Het is het symbool voor het nieuwe leven, dat in de toekomst, op een geestelijke wijze ontbloeien zal.

Hier volgt de Duitse tekst:

„Die Quelle all der Weisheit des Ostens wie des Westens, dessen müssen wir uns klar sein, ist Atlantis. Atlantis war ein Land, das von dichten wassernebelmassen eingehüllt war. Diese dichten Wassernebelmassen hatten eine ganz bestimmte beziehung zu dem Menschen. Der Mensch von damals empfand etwas dabei. Sie machten seine Seele empfänglich für die Sprache der Gottheit. Im Rieseln der Quellen, im Rauschen der Blätter hörte der Atlantiër den Gott zu sich reden. Und wenn er einsam wurde und still in sich gekehrt, so vernahm er einen Laut als Stimme des Gottes, der zu ihm sprach. Da brauchte er keine Gesetze und Gebote: der Gott selbst sagte ihm, was er tun müsse. Und jener Laut, der überall in Atlantis tönte und der aus den Herzen der Menschen widerhallte in stillen stunden der Einkehr, er ward später in Ägypten in Zeichen gesetzt als Tau-zeichen: Es ist dies auch die ursprüngliche Form des Kreuz wenn wir dann ein Tautropfen im Grase funkeln sehe im Lichtglanz der Morgensonne, dann wird uns andächtig ums Herz. Und dieses strahlende Tau Tröpfchen ist uns ein Denkmal; ein Denkmal jener Zeiten in Atlantis, wo das Wasser als Nebel das Land umhüllte, und der Mensch die Weisheit der Götter um sich verspürte. Die Weisheit der Atlantis verkörpert sich im Wasser, im Tautropfen. Tau, unser deutsches Wort Tau, ist nichts anderes als einer alte atlantische Laut. So wollen wir mit Ehrfurcht und Andacht jedes Tau Tröpfchen betrachten, das am Grashalm blinkt, als heiliges Vermächtnis jener Zeit, wo das Band zwischen Menschen und Göttern noch nicht zerrissen war. Das Tauzeichen, das alte Kreuzeszeichen heiszt im Lateinischen: crux. Und was heiszt Tau, Tautropfen?: ros. Ros-crux ist unser Rosenkruz. Nun erkennen wir seine wahre Bedeutung. Es ist das Tao der Atlantis, die Weisheit der Atlantis, welche uns heute

entgegenstrahlt im Tautropfen. Nichts anderes will uns das Rosenkreuz sagen. Es ist das Symbol für das neue Leben, das in der Zukunft in geistiger-Art erblühen wird“.

En uit een nog vroegere voordracht van 17. December 1906 te Berlijn (G.A. 96) waarin het Kerstfeest wordt voorbereid en door Rudolf Steiner de traditionele kerstboom wordt verrijkt met zeven planetentekens, waaronder ook het genoemde Tao-teken , het volgende:

“... het Tao-teken. . . dat ons aan de godsaanduiding van onze oeroude voorvaders herinnert. voor dat Europa, Azië, Afrika cultuurland was, leefden deze oude voorouders in Atlantis, dat in vloedgolven is ten ondergegaan. In de Germaanse sagen leeft nog de herinnering aan dit Atlantis in de sagen van Nevelheim. Want Atlantis was niet door reine lucht omgeven. Grote machtige nevelmassa's trokken over het land zoals men ze nu ziet, wanneer men in het hooggebergte door wolken en nevelmassa's rond trekt. De zon en de maan stonden nog niet helder aan de hemel die waren voor de Atlantis omgeven door regenboog-kringen door de heilige Iris.

In die tijd verstond de mens nog veel meer de taal van de natuur. Wat nu in het spetteren van de golven, in het ruisen van de wind, in het suizen van de bladeren, in het roffelen van de donder tot de mens spreekt - maar niet meer door hem wordt verstaan - dat was voor de oude Atlantiër toenmaals te verstaan. Hij beleefde dat uit alles iets goddelijks tot hem sprak. En binnenin al deze sprekende wolken en wateren en bladeren en winden luidde voor de Atlantiër een klank: Tao - dat ben ik.

In deze klank leefde het eigenlijke wezen, dat door de gehele natuur gaat. Atlantis vernam hem. Dit Tao drukte zich later uit in de letter T. Er op staat een cirkel, het teken van de alomvattende goddelijke Vader-natuur“.

We eindigen met een zin uit de Theosophie van Rudolf Steiner: (G.A.9. Vorrede zur dritten Auflage) “Door het inzicht van het bovenzinnelijke verkrijgt het zintuiglijk “werkelijke” eerst betekenis.

Hier de duitse tekst: Durch die Erkenntnis des Übersinnlichen gewinnt das sinnliche „Wirkliche“ erst Bedeutung.

Hier de duitse tekst van het voorafgaande:

„... das Tao-zeichen... das uns an die Gottesbezeichnung unserer uralten Vorfahren erinnert. Bevor Europa, Asien, Afrika Kulturland war, lebten diese alten Vorfahren in der Atlantis, die in Fluten untergegangen ist. In den germanischen Sagen lebt noch die Erinnerung an diese Atlantis in den Sagen von Niflheim, dem Nebelheinn. Denn Atlantis war nicht von reiner Luft umgeben. Grosze, mächtige Nebelmassen umwogeten das Land, ähnlich wie man sie heute sieht, wenn man im Hochgebirge durch Wolken und Nebelmassen zieht. Sonne und Mond standen nicht klar am Himmel; sie waren für die Atlantis umgeben von Regenbogenringen - von der heiligen Iris. Damals verstand der Mensch noch viel mehr die Sprache der Natur. Was heute im Plätschern der Wellen, im Rauschen des Windes, im Säuseln der Blätter, im Grollen des Donners zum Menschen spricht, aber nicht mehr von ihm verstanden wird, das war dem alten Atlantiër damals verständlich. Er empfand aus allem heraus ein Göttliches, das zu ihm redete. Innerhalb all dieser sprechenden Wolken und Wasser und Blätter und Winde ertönte den Atlantiër ein Laut: „Tao - das bin ich“. In diesem Laut lebte das eigentliche Wesen, das durch die ganze Natur geht. Atlantis vernahm ihn. Dieses Tao drückte sich später aus in dem Buchstabe T. Auf ihm steht ein Kreis, das Zeichen der alles umfassenden göttlichen Vaternatur:

Aantekening: Latijn: ros, 2e naamval: roris. = (dauw)druppel.

Ros-marijn, (de lipbloemige, Rosmarinus officinalis, de bekende eeuwig groene heester, langs de Middellandse zee-kusten) betekent: Druppel van de zee. (Latijn: Marinus - zee). Ons woord: dauw, Duits. Tau, Engels: dew, komt van het Grieks: theoo, en Sanskrit: dhāvati = lopen, bewegen, stromen.

Adriaan Roland Holst:

Mars:

Scherp zijn uw woorden en daden
Ge deinst niet terug voor de draak
Ge baant nieuwe wegen: Zijt waakzaam
Opdat ge zult dienen Gods zaak.

Jupiter:

Boomtop naar licht steeds strevend
volg 't lover, gestaag uw tred
Mens aan mensen leiding gevend
laat liefde en vrijheid zijn uw wet.

Saturnus:

Vergezichten zie ik u, de zo zwaar gestelde taken
volhardend trouw en in ernst steeds denken
mocht eenzaam gij in uzelf geraken
zie, hoe zon en bloem zich troostend schenken.

Mercurius:

Heen en weer geslingerd
zonder rust noch duur
was ik maar een wingerd
had ik maar een muur.

Maan:

O spiegelend rond alom
zie ik uw oppervlakte
vol zwellend leven
wanneer komt gij tot wasdom?

Venus

Schoonheid hemelse idealen
doorweven met draden van smart
omhullend en open uw schalen
bezin en schenk rust aan uw hart.

Zon:

Stralend enkeling, gij levend met velen
liefde glanst van uw gouden gelaat
nog kunnen we niet uw eenvoud delen
hoewel de liefde reeds voor ons staat.